

Manifest, värdegrund och policy

för Unizon

Unizon samlar kvinnojourer, tjejjourer och andra stödverksamheter som arbetar för ett jämställt samhälle fritt från våld. Jourerna stöttar, skyddar, förebygger och påverkar utifrån en kunskap om våld, genus och makt.

Illustrationer: **Moa Dunfalk**

Förord

Här har vi samlat Unizons manifest, värdegrund och policy.

Dokumentet innehåller elva avsnitt, som tar upp varsitt tema. En del av avsnitten beskriver i första hand värdegrunden, främst de sex första, medan övriga avsnitt handlar om både värdegrund och policy.

Värdegrunden består främst av etiska värden och normer som är grundläggande för Unizons identitet. Policyn handlar mer om hur konkreta problem ska bedömas och bemötas. Unizons värdegrund är utgångspunkten för hela förbundets verksamhet. Särskilt viktig är den när vi tar ställning i frågor som handlar om att nå de mål vi strävar efter. Själva handlingsförslagen i sådana mer konkreta frågor är en del av Unizons policy. Skillnaden mellan värdegrund och policy motsvaras av skillnaden mellan ideologi och strategi.

Den värdegrund och policy som beskrivs i det här dokumentet knyter an till Unizons stadgar, som ger en grundläggande beskrivning av organisationen. Där finns bland annat en ändamålsparagraf som klargör organisationens syften.

Manifest

Sverige är ett av världens minst ojämställda länder. Ändå är mäns våld mot kvinnor ett av våra största samhällsproblem. Tusentals kvinnor och barn söker skydd på landets kvinnojourer varje år. Varje dag sker runt 100 våldtäkter. Vart tionde barn tvingas uppleva pappas våld mot mamma. Över hela världen är mäns våld ett hinder för kvinnor och barns mänskliga rättigheter.

Unizons medlemmar stöttar, skyddar, förebygger och påverkar. Jourerna kämpar för kvinnors och barns rättigheter varje dag. Allt utifrån en kunskap om våld, genus och makt.

Vi som arbetar med våldets konsekvenser ser möjligheterna att förebygga. Vi tror på att bryta kopplingen mellan manlighet och våld. Vi vill se en värld där varje individ får växa upp fri från stereotypa föreställningar om kön. Vi vet att arbetet mot mäns våld mot kvinnor går hand i hand med arbetet för jämställdhet.

Vi tror på att vända på perspektiven, kliva in på nya arenor och synliggöra att mäns våld mot kvinnor inte är en isolerad fråga. Överallt i samhället finns anhöriga, kollegor, chefer, ideellt aktiva, politiker och många fler med makt att göra skillnad. Alla vinner på ett jämställt samhälle fritt från våld, och alla behövs i arbetet för att uppnå det. Unizon utmanar var och en att börja med sig själv och sitt närmaste sammanhang.

Unizon samlar kvinnojourer, tjejjourer, ungdomsjourer och jourer mot sexuella övergrepp. Medlemmarna är förbundets förankring i verkligheten och i vardagen. Genom att vara en unison röst för jourerna kan vi hjälpa våldsutsatta kvinnor och barn att bli hörda. Tillsammans skapar vi ett jämställt samhälle fritt från våld.

1. Människors lika värde och lika rättigheter – jämlikhet, jämställdhet, värdighet och frihet

Ett jämställt samhälle fritt från våld. Det är Unizons vision, som utgår från idén om alla människors höga och lika värde – om kvinnors och mäns jämställdhet och lika rättigheter att leva i värdighet och frihet

Visionen utgår från en feministisk grundsyn som visar på en bristande jämställdhet i samhället och strävar efter att förändra detta. Unizon motsätter sig all form av diskriminering på grund av till exempel kön, könsidentitet, sexuell läggning, funktionsförmåga, etnicitet och trosuppfattning.

Unizons värdegrund är kopplad till följande FN-dokument, som klagör värden med universella anspråk:

- ▶ Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna
- ▶ Kvinnokonventionen (Konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor)
- ▶ Barnkonventionen (Konvention om barnets rättigheter)
- ▶ Deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor

FN-dokumentet finns att läsa till exempel på FN:s webbplats: **www.fn.se**, och på **www.manskligarattigheter.se**.

2. Ansvar för människor i utsatta situationer med fokus på kvinnor och barn

Till Unizons värdegrund hör att hävda ett ansvar för människor i utsatta situationer. Det särskilda ansvar som Unizon tar och särskilt uppmanar det offentliga samhället att ta, gäller kvinnor och tjejer i alla åldrar som utsätts för våld, hot och förtryck, eller som riskerar att utsättas för någon form av övergrepp. För Unizons tjejjouer är det viktigt att vara ett stöd också för tjejer som har en utsatthet som inte har samband med våld eller hot.

Uppmärksamheten och ansvaret gäller också barn som lever med våld som en del av vardagen. Med barn menar vi flickor och pojkar upp till 18 år. De kan vara direkt utsatta för våld och hot från en eller flera föräldrar, eller av andra vuxna. De kan också vara drabbade av våld och hot som utövas mot deras mammor eller andra närstående.

Mäns våld mot kvinnor har fått en stor uppmärksamhet i samhället. Det finns dock en risk att kvinnor i vissa särskilt utsatta situationer inte uppmärksammas tillräckligt och inte får det skydd och det stöd de behöver.

Unizon prioriterar ökad kunskap och specialiserad verksamhet som leder till ett bättre stöd till kvinnor och tjejer som är utsatta för våld och

- ▶ inte har permanent uppehållstillstånd (PUT)
- ▶ lever under hedersrelaterat förtryck och våld
- ▶ lever i en samkönad parrelation
- ▶ lever med ett missbruk
- ▶ är äldre
- ▶ har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning

Unizon arbetar utifrån både ett kvinnoperspektiv och ett barnperspektiv. Vi uppmärksammar särskilt kvinnor, tjejer och barn som redan är i marginaliserade positioner och därför blir dubbelt utsatta när de även drabbas av hot och våld.

3. Kulturell mångfald och universella värden

Unizon är en partipolitiskt och religiöst obunden organisation och respekterar olika kulturella, religiösa och icke-religiösa traditioner och riktningar. Unizon bejakar en kulturell mångfald och ser olika livsstilar som en självklarhet.

Unizons grundsyn är att flickor och pojkar ska ha lika möjligheter och rättigheter i samhället. Vissa traditionella seder, livsmönster och kulturella föreställningar kan stå i strid med den grundsynen, om de i någon mening begränsar kvinnors och tjejers frihet och möjligheter till jämställdhet på livets alla områden.

I det avseendet grundar inte Unizon sin ståndpunkt på ett särskilt kvinnoperspektiv eller på en jämställdhetsideologi som enbart har västerländskt ursprung. Det handlar om att följa de universella rättigheter – lika för alla människor – som klargörs i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948. Denna deklaration uttrycker universella värden som ytterligare har klargjorts i konventioner om kvinnor och barn.

4. Flera förklaringsfaktorer för att förstå våldets orsaker och för att motverka våld

Våld kan ta sig olika uttryck och utövas med olika typer av maktövergrepp, som till exempel kan vara av fysisk, psykisk, sexuell och/eller ekonomisk karaktär. Unizon menar att mäns våld mot kvinnor är ett uttryck för en strukturell ojämlikhet och bristande jämställdhet i samhället, och för vilseledande föreställningar och normer om kön. En samlande formulering för förklaringar av det slaget är att det handlar om en övergripande könsmaktsordning i samhället.

Förklaringar av det slaget måste kombineras med andra förklaringsfaktorer – till exempel sociologiska, psykologiska och ekonomiska – för att förstå våldets uppkomst och uttryck på individnivå. Det är också i huvudsak förklaringar av det senare slaget som kan användas för att förstå det våld som vuxna – oavsett kön – kan utöva mot barn.

Var och en har ett ansvar att inte utöva våld och hot, oavsett hur man förklarar att en enskild person gör det. Förklaringar av våldets orsaker får inte användas som en ursäkt som reducerar den enskildes ansvar. Men orsaksbedömningen har direkt relevans för valet av åtgärder för att förhindra våld.

Förklaringar som inbegriper flera faktorer ger förutsättningar för att inte bara motverka våld genom att arbeta för strukturella och kulturella förändringar. Det är också möjligt och nödvändigt att förändra enskilda mäns benägenhet att utöva våld. På motsvarande sätt är det möjligt att förändra inställning och handlings sätt hos de kvinnor och män som utövar våld och hot mot barn.

5. Varje kvinna och tjej har rätt att göra sina egna val

Ungdomar ska kunna forma sin identitet och göra livsval utan att begränsas av förväntningar och normer knutna till kön. Det är en viktig del i arbetet för ett jämställt samhälle fritt från våld.

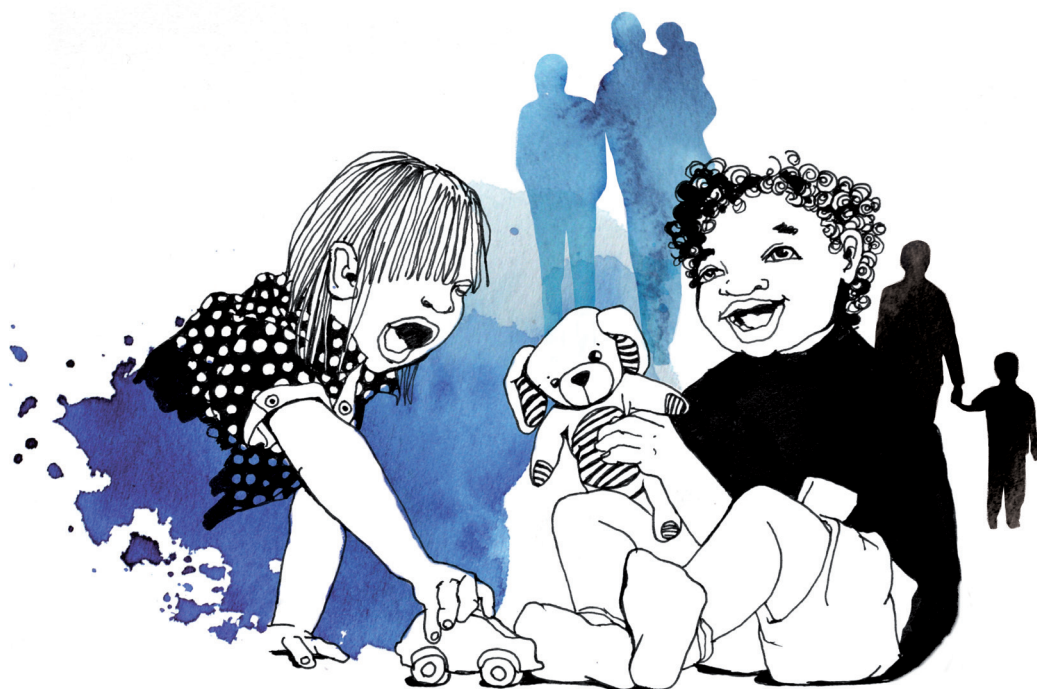
Med den utgångspunkten arbetar Unizons tjej- och ungdomsjourer, både uppsökande och med stöd för att stärka tjejer och förebygga våldsutsatthet. Identitetsstärkande och frigörande arbete spelar en viktig roll, inte minst i det förebyggande arbetet. Unizon lägger stor vikt vid jämställdhet, jämlikhet och frihet. I en mer akut skydds- och stödsituation innebär det att den kvinna som söker skydd och stöd inte ska utsättas för påtryckningar som gör att hon riskerar att hamna i nya former av underordning.

Unizons medlemsorganisationer ska vara ett stöd och en guide för en positiv utveckling för kvinnor och tjejer i en situation av våld och hot. Till en sådan vägledning kan det höra att aktualisera frågor som rör de barn som upplevt våld mot sin mamma.

Men det ska alltid vara den enskilda kvinnan som självständigt fattar beslut om sitt liv och gör val i sina egna angelägenheter, inte minst i fråga om förhållandet till en partner. Kvinnans vilja och beslut ska alltid respekteras.

En kvinnojour i Memphis, USA beskriver ett arbetssätt som också Unizon står bakom:

- ▶ Vi är här för att hjälpa kvinnan att identifiera vad hon känner, inte för att få känslorna att försvinna.
- ▶ Vi är här för att hjälpa kvinnan att upptäcka sina val, inte för att välja åt henne.
- ▶ Vi är här för att diskutera olika steg med kvinnan, inte för att ta stegen åt henne.
- ▶ Vi är här för att hjälpa kvinnan att upptäcka sin egen styrka, inte för att rädda henne och sedan lämna henne fortfarande sårbar.
- ▶ Vi är här för att hjälpa kvinnan att upptäcka att hon kan hjälpa sig själv, inte för att få henne att avstå svåra val.
- ▶ Vi är här för att ge stöd till förändring.

6. Barns rättigheter

Unizon behandlar barn som en egen part – med egna behov, önskemål och rättigheter – och inte bara som medföljande till en kvinna. Det betyder bland annat att jourerna bör ha särskilda samtal med barn, utan att mamman deltar i samtalet.

Om barnet redan har kontakt med till exempel sjuksköterska, skolkurator eller psykolog inom barn- och ungdomsvården ska jouren som regel se till att den kontakten upprätthålls. Det är också mycket viktigt att barnet kan fortsätta gå i förskola eller skola under vistelsen på jouren.

Det ska anmälas till socialtjänsten om det framkommer att barnet är utsatt för direkt hot och våld. Det gäller även i de fall då mamman inte kan ta hand om barnet på ett bra sätt, eller om hon utövar våld mot barnet.

7. Lag och rätt vid våld och hot mot kvinnor och barn

Unizon finner att de påföljder som våld och övergrepp mot kvinnor, tjejer och barn har i svensk lagstiftning i de flesta fall är rimliga. Det är framför allt viktigt att strafftiden är utformad på ett sätt som leder till en förändrad inställning, bort från våldets mentalitet.

En viktig fråga är att kvinnor och barn får en hållbar situation när de är hotade och behöver skydd, till exempel i form av besöksförbud, larmutrustning, eller genom att få skyddade personuppgifter. Det är oerhört viktigt att Polisen och andra myndigheter har tillräckliga resurser och kunskap i det arbetet.

Unizon vill ha en lagändring som gör det möjligt för barn att vara målsägande i en rättsprocess, när de upplever våld mot sin mamma eller annan närstående. Även om våldet inte varit direkt riktat mot barnet är det ett våld som direkt drabbar barnet. Det bör övervägas att införa en särskild brottsrubricering för sådana brott, med uttryck som till exempel barnfridskränkning och grov barnfridskränkning.

Med tanke på den omfattning som övergrepp mot och misshandel av kvinnor och tjejer har är det få fall som leder till anmälningar, det är dessutom få anmälningar som går till åtal och få åtal som leder till fällande dom. Det är av stor vikt för ett rättssamhälle att undersöka vilka förändringar som behövs i fråga om hur lagen är utformad, hur polis och åklagare arbetar och hur bevis värderas i rätten. För att få en korrekt rättsprocess bör det också vara en självklarhet att kvinnor och barn får tillgång till ett målsägandebitråde eller särskilt bitråde.

Kvinnojouren kan ha en viktig roll för att säkra bevis i en rättsprocess genom att aktivt bidra till att de kvinnor och tjejer som kommer till jouren kan få sina skador dokumenterade. En läkarundersökning bör alltid genomföras i sådana situationer, för att säkra bevis i en framtida rättsprocess – om kvinnan eller tjejen väljer att göra en anmälan. Detsamma bör gälla när ett medföljande barn blivit misshandlat.

8. Unizons inställning till kommunernas ansvar och till andra aktörer som arbetar med skydd och stöd för kvinnor

Unizon är en organisation i civilsamhället och en nödvändig resurs i Sverige när det kommer till att ge skydd och stöd åt våldsutsatta och hotade kvinnor, tjejer och barn. I Unizons lokala medlemsorganisationer finns stora och viktiga resurser med erfarenhet, kunskap och engagemang. Unizon bejakar också det viktiga arbete som görs av andra organisationer som arbetar mot våld och ger stöd till brottsoffer. Ett samarbete med sådana organisationer är angeläget på både lokal, nationell och internationell nivå.

Den offentliga sektorn bör genom staten och kommunerna ta det avgörande ansvaret i arbetet för kvinnors, tjejers och barns rätt att leva utan våld, hot och förtryck. Det är en kärnfråga för Unizon. Det ansvaret kan tas genom ett arbete som utförs direkt i kommunal regi inom ramen för socialtjänsten. Ett viktigt uttryck för statens ansvar är *Nationellt centrum för kvinnofrid* (NCK), som bland annat stöder forskning och kunskapsutveckling som är av stor betydelse i arbetet för kvinnofrid. NCK driver också den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen.

En del av det kommunala och statliga ansvaret kan tas genom avtal med och ekonomiskt stöd till olika organisationer. Det avgörande är inte vilken huvudman som bedriver arbetet för kvinnofrid utan att detta arbete har tillräckliga resurser, kunskap och engagemang – och att det på både nationell och kommunal nivå finns handlingsplaner för detta arbete. Av stor vikt är också förebyggande insatser av olika slag, liksom en adekvat uppföljning. Alla kommuner tar dock inte sitt lagstadgade ansvar i fråga om stöd och skydd för kvinnor, tjejer och barn som utsätts för våld och hot.

Det arbete som bedrivs inom Unizons ram kommer att vara nödvändigt också på längre sikt, även om kommunerna tar ett ökat ansvar och även om andra organisationer spelar en fortsatt viktig roll. Dels behövs Unizons skydds- och stödarbete, dels behövs den kunskapsutveckling och opinionsbildning som Unizon bedriver.

9. Demokrati, med öppen diskussion och självständiga medlemsorganisationer

Unizons verksamhet bedrivs med demokratiska arbetsformer. Det ska vara en öppen och generös diskussion inom förbundet om hur Unizon ska ställa sig i politiska frågor som berör kvinnors, tjejeers och barns villkor och rätt till värdighet, frihet och jämställdhet.

En öppen diskussion är nödvändig i frågor om hur arbetet bör bedrivas på jourerna och i andra enheter inom Unizon. Till den demokratiska öppenheten inom förbundet hör att varje medlemsorganisation har en självständighet – inom ramen för Unizons värdegrund – vid utformningen av sitt arbete.

10. Utveckling av inre kultur och administration

Den inre kulturen i en organisation handlar främst om sådant som hur anställda, förtroendevalda och ideellt verksamma bemöter varandra och om hur de samarbetar. För Unizon är det viktigt att den inre kulturen är inkluderande och präglas av respekt och öppenhet.

Unizon behöver återkommande utvärdera och utveckla sina administrativa rutiner och sin inre kultur. Till administrativa rutiner hör sådant som till exempel hur styrelsen arbetar, hur arbetet är organiserat på kansliet och hur styrelse och kansli samt kansli och olika verksamheter samarbetar. Kommunikation och tillgänglighet spelar en viktig roll i en organisation. Unizon vill vara en alert och effektiv organisation på det området.

11. Utveckling av kunskap och kvalitet - och av nya arbetsformer

Alla organisationer och allt socialt arbete måste förändras och utvecklas utifrån nya förhållanden och nya problemsituationer. En utveckling av arbetet kan också krävas utifrån ökad kunskap. Det kan handla om kunskap om olika former av utsatthet, men också kunskap om det sociala arbetets metoder och resultat. Sådan kunskap har betydelse både för Unizons roll som opinionsbildare och för arbetet på jourerna.

Unizon ska följa och aktivt bidra till kunskapsutvecklingen om det egna arbetet. En strävan ska vara att detta arbete håller hög kvalitet oavsett om det bedrivs av anställda, förtroendevalda eller ideella. Unizon finner det därför viktigt att det fortlöpande görs utvärderingar av det egna arbetet och att det pågår en kritisk och konstruktiv diskussion om hur arbetet ska utvecklas.

VÄRDEGRUND OCH POLICY

Värdegrund och policy antogs av Unizons (dåvarande SKR:s) styrelse i Stockholm 2010. Dokumentet utvecklades genom diskussioner i en referensgrupp av ledamöter i styrelsen och medarbetare på kansliet, under ledning av Erik Blennberger, professor, teologie doktor och forskningsledare vid Ersta Sköndal högskola. Texten skickades även till samtliga medlemsorganisationer med möjlighet att ge synpunkter. Dessutom gick dokumentet på remiss till flera myndigheter och organisationer. Utöver synpunkter från ett tiotal jourer lämnades kommentarer av Barnombudsmannen. I december 2014 språkgranskades och uppdaterades dokumentet i samband med att förbundet bytte namn till Unizon.

För ett jämställt samhälle fritt från våld

Elsa Brändströms Gata 62 B | 129 52 Hägersten | 08-642 64 01
www.unizon.se | info@unizon.se | [@unizonjourer](https://www.instagram.com/unizonjourer)

